

Kunnskapsdepartementet

Til:

Kunnskapsminister Kari Nessa Nordtun

Forsknings- og høyere utdanningsminister Oddmund Hoel

Øvrig politisk ledelse

Dato: 19. desember 2024

Innspill til statsbudsjettet 2026 – RIFs prioriteringer

Rådgivende Ingeniørers Forening (RIF) er bransjeforeningen for de rådgivende ingeniørfirmaene i Norge, med over 15 000 ansatte fordelt på mer enn 500 kontoret i hele landet.

Våre medlemmer er ekspertene som planlegger, utreder og utvikler alt fra bygninger og veier til energi, vann og avløp. De sørger for at det vi bygger, holder høy kvalitet, tåler fremtidens klimautfordringer og behov, og at vi bygger så miljøvennlig som mulig. Samtidig handler det om å få mest mulig igjen for hver skattekrone. Vår kompetanse er derfor avgjørende for å forme morgendagens Norge på en bærekraftig måte.

Med dette som utgangspunkt ønsker RIF å trekke fremme våre innspill til Kunnskapsdepartementet arbeid med statsbudsjettet for 2026.

1. Oppgradering og energieffektivisering av offentlige bygg

Offentlige bygg som skoler, sykehus og universiteter er sentrale for hverdagen til folk over hele landet. Men mange av disse byggene har et betydelig vedlikeholdsetterslep som både øker driftskostnadene og skaper et dårligere inneklima. Dette er ikke bare en økonomisk utfordring – det handler om å sikre funksjonelle bygg og kutte unødvendig energibruk.

Offentlige bygg står for en betydelig del av Norges energibruk. Ved å oppgradere gamle bygg med moderne ventilasjon, isolasjon og energisystemer kan vi kutte utslipp, redusere strømregningen og skape bedre arbeids- og læringsmiljøer.

En rapport fra Thema Consulting viser at Norge kan stå overfor et kraftunderskudd på 24 TWh i 2030 – nesten en femtedel av dagens totale kraftproduksjon. Uten tiltak vil dette kraftgapet vokse, med alvorlige konsekvenser for industri, arbeidsplasser og for alle som er avhengige av strøm til en rimelig pris. Rapporten peker også på at energieffektivisering av bygg kan redusere energiforbruket med opptil 15 TWh innen 2035. Dette gjelder spesielt for de 28 millioner kvadratmeterne med kommunale bygg som trenger oppgradering. Her ligger det store muligheter for å gjøre en positiv innsats for miljøet, forbedre tilstanden på byggene og redusere kostnader.

Vedlikeholdsetterslepet er kritisk

Vi vet at mange kommunale bygg er i for dårlig stand, som Rådgivende Ingeniørers Forening (RIF) dokumenterte grundig i *State of the Nation*-rapporten fra 2021. Vedlikeholdsetterslepet har nå nådd 160 milliarder kroner, og den siste RIF-rapporten fra 2023 om kommunale bygg gir liten grunn til optimisme. Syv av ti kommuner har liten tro på at de vil klare å redusere etterslepet de neste fem årene. Mangel på kompetanse, ressurser og systemer gjør det vanskelig å møte krav til innelima, universell utforming og energibruk.

Selv om nye bygg blir stadig mer energieffektive, utgjør eksisterende bygg størstedelen av bygningsmassen og vil fortsatt være i bruk i 2050. Dette gir et enormt klimapotensial, og rapportene fra Thema Consulting og RIF understreker både utfordringene og de store mulighetene for energisparing i offentlige bygg. Men det krever målrettet innsats og finansiering.

Situasjonen for skolebygg er spesielt alvorlig

Skolebygg er blant de byggene som har det største vedlikeholdsetterslepet. RIFs rapport fra 2021 viser at fire av ti skoler har uakseptabelt innelima, og halvparten mangler vedlikeholdsplaner. Det betyr at hundretusenvise av elever daglig møter opp i utrygge bygg med dårlig læringsmiljø.

Situasjonen har dessuten forverret seg de siste årene. RIFs rapport fra 2023 viser at tre av fire kommuner ikke har klart å redusere etterslepet på bygg som skoler, barnehager og sykehjem de siste fem årene. 30 prosent mener situasjonen har blitt verre, og nesten 70 prosent har liten tro på at de vil klare å forbedre forholdene de neste fem årene.

Konkrete tiltak i 2026-budsjettet

- Øk og utvid støtteordningene for oppgradering og energieffektivisering av kommunale bygg, med minst 1 milliard kroner ekstra til energiltak i kommunale bygg (kap. 1825, post 60 i Energidepartementets budsjett).

- Styrk tilskuddet til Enova (kap. 1825, post 50 i Energidepartementets budsjett) med minimum 500 millioner kroner for å øke støtten til prosjekter innen energieffektivisering av yrkesbygg.
- Utvid og styrk rentekompensasjonsordningen for skoleinvesteringer (kap. 225 og post 65 i Kunnskapsdepartementet budsjett) for å sikre bedre bygg og gode læringsmiljøer.
- Styrk kommuneøkonomien betydelig utover utgiftsøkninger til demografi og pensjon, slik at kommunene får nødvendige ressurser og kompetanse til å vedlikeholde bygg, gjennomføre oppgraderinger og gjøre dem mer energieffektive.

2. Forskning og innovasjon for byggenæringen

Byggenæringen er Norges største fastlandsnæring, med investeringer på over 500 milliarder kroner årlig og mer enn en kvart million ansatte. Samtidig står næringen for 15 prosent av Norges klimagassutslipp. Det betyr at byggenæringen både har et ansvar og en stor mulighet til å bidra til det grønne skiftet, men for å få til dette trengs det mer forskning og innovasjon.

Problemet er at næringen består av mange små bedrifter spredt over hele landet, og disse mangler ofte de nødvendige økonomiske musklene til å utnytte næringens fulle potensial for å kutte utslipp og øke kostnadseffektiviteten. Statlig risikoavlastning er derfor nødvendig for å hjelpe dem på rett vei. Tidligere initiativer som Bygg21 har vist hvor stor effekt systematisk kunnskapsdeling og langsiktige investeringer kan ha.

RIF foreslår derfor et samordnet FoU-program fra 2025 til 2030, med årlige bevilgninger som gjenspeiler næringens betydning for landet. En slik satsing vil forsterke næringslivets eget bidrag til FoU, og samfunnsnyttene vil være det mangedobbelte av statens bidrag.

Konkrete tiltak i 2026-budsjettet

- Regjeringen bør i revidert nasjonalbudsjett (RNB) komme tilbake med en konkret plan for et langsiktig forsknings- og utviklingsprogram (FoU) for BAE-næringen fra 2025 til 2030. Programmet bør inkludere årlig statlig støtte for å sikre bedre kompetanse, mer innovasjon og lavere klimautslipp i næringen.

3. Kompetansemangelen må løses

Vi nærmer oss en lenge varslet kompetansekrisse, og det begynner å haste med å lukke kompetansegapet. [Menon Economics](#) varslet allerede i 2021 at vi vil trenge 6000 ingeniører i de grønne næringene innen 2030. [NHOs kompetansebarometer](#) for 2023 bekrefter at 62 prosent av bedriftene mangler nødvendig kompetanse, særlig innen IKT, realfag og ingeniørfag.

Behovet er spesielt stort innen elektro-, maskin- og byggingeniører. Totalt mangler vi over 9000 personer med teknisk utdanning. Dette er et alvorlig tall, som også bekreftes av NAV og KS. Og

behovet vil bare øke i årene som kommer, med økt elektrifisering, digitalisering og bruk av ny teknologi.

Strategien «Tett på realfag» for 2015-2019 hadde som mål å øke interessen og kompetansen innen realfag og teknologi blant unge, for å sikre fremtidens arbeidstakere nødvendig kompetanse. Nå mangler vi en tydelig plan for å møte dagens utfordringer. Det er derfor behov for en ny nasjonal strategi for realfagsutdanning som både tar tak i den akutte mangelen på kompetanse og samtidig sørger for at vi utdanner flere innen tekniske yrkesfag. Det er også behov for en målrettet innsats for å få flere til å velge IKT- og ingeniørfag. Norge trenger rett og slett flere kloke hoder for å møte fremtidens utfordringer.

Konkrete tiltak i 2026-budsjettet

- Sett av midler i statsbudsjettet til å utarbeide en ny nasjonal strategi for realfagsutdanning. Strategien må sikre nok realister og teknologer for fremtiden og legge større vekt på arbeidslivets behov i dimensjoneringen av både yrkesfaglig utdanning og høyere utdanning.